

Voi perrr...honen!

Kiroilukulttuuri on meidän aikoinamme aivan muuta kuin se oli sata vuotta sitten. Kirosanaja päästellään julkisesti sekä mediassa että arkipuheessa, ja niitä käytetään tyylikeinoina myös viihteessä ja taiteessa. Ennen julkinen kiroilu katsottiin käytössääntöjen rikkomiseksi, joka johtui sivistyksen puutteesta tai tietoisesta kapinasta normeja vastaan. Nykyään ruotsalaisperäiset v-sanat livahtavat puheeseen ilman että puhuja edes itse huomaa.

Kirosanana voi käyttää melkein mitä tahansa sanaa, kun sitä käyttää tyyppillisen kirosanan tavoin. Puhetilanteessa tunnistamista helpottavat äänenpainot, edeltävät huudahdukset kuten *voi* tai *ai* ja usein myös se, että sana muistuttaa jotakin tunnettua kirosanaa. Muuntelemalla voi kirosanaja tuottaa rajattomasti: *hiisi, hitto, hittolainen, hitsi, hitsiläinen* ja niin edelleen.

Monet vanhat kiro sanat ovat oikeastaan voimasanoja. Niitä käyttämällä on kutsuttu apuun korkeampia voimia tai manattu esiin kuoleman kauhuja. Osa on kristillistä alkuperää, osa perua ajalta ennen kristinuskon tuloa. Esikristillisiä ovat esimerkiksi ukkosenjumalan nimitykset *perkele* ja *piru*, joista edellinen on lainattu balteilta ja jälkimmäinen slaaveilta, samoin kuoleman valtakuntaa tarkoittava *helvetti*, joka on saatu skandinaavisilta naapureilta. Kristinuskon myötä sanat ovat saaneet uutta käyttöä. Vanhassa hengellisessä kielessä vilisevät *saatanat, pirut* ja *perkeleet* sielunvihollisen ja hänen heimolaistensa nimityksinä. *Saataka* on Raamatun sana, joka tulee hepreasta.

Entisajan suomalaisella oli kirkkaana mielessä toinen käsky, joka kielsi mainitsemasta turhaan Jumalan nimeä. Tätä voitiin kiertää nimeä muuntelemalla, esimerkiksi sanomalla *Jeesuksen* asemesta *jestas, jösses, kiesus* tai pelkkä *sus*. Toisaalta voitiin avoimesti vedota Jumalaan: *jumal'auta, sus siunakkoon, voi herranjumala*.

Aivan eri tyyppiä ovat rivoudet eli karkean eroottiset ja säädyllyisyyttä loukkaavat ilmaukset, joissa usein käytetään sukupuoliasioihin ja alapään eritteisiin viittaavaa sanastoa. Jopa ikivanhat perintösanat *kusi* ja *paska* ovat muuttuneet arkisten tosiasioiden nimityksistä kiro sanoiksi. Rivouksien julkinen latelu on nykyisen kiroilun ominaispiirteitä. Lieneekö kysymys seksuaalisen vapauden sanallisesta ilmenemisestä?